

Social utblick

Willy Karlsson

Bygga färdigt eller riva ner

I nr 10:1982 av denna tidskrift skrev Sven Fisk att det allt oftare återkommande talet om att vi måste spara men samtidigt värna om de sämst ställda i samhället kan innebära en gradvis övergång från en välfärds politik för alla till selektiva insatser för utsatta grupper. Jag erinrade mig artikeln när jag själv satt med budget- och sparfrossa och fann hur lätt det är att byta perspektiv när den ekonomiska sk "nödvändigheten" tränger på.

Vi kan ta den kommunala barnvårdarverksamheten som exempel. Barnvårdare utnyttjas, som flertalet läsare av denna spalt vet, för vård av barn som är sjuka och därför inte kan vistas i daghem, familjedaghem eller fritidshem. Betydelsen av denna verksamhet minskade när föräldraförsäkringen förbättrades och föräldrar fick rätt till föräldrapenning för vård av sjukt barn under högst 60 dagar per barn och år.

Många kommuner har utnyttjat de sparmöjligheter som uppstod när föräldraförsäkringen förbättrades. Det finns säkert kommuner som lagt ner verksamheten helt. Motiveringar har inte varit svåra att finna. Vid sidan av de ekonomiska skälen är det fullt möjligt att åberopa hänsyn till barnens bästa.

Ett barn som är sjukt bör naturligtvis ha någon av sina föräldrar hos sig och inte en främmande barnvårdare. Samhället skall inte skapa några enkla flyktvägar för föräldrar som hellre går till arbetet eller skolan än de stannar hemma hos en förkyld och gnällig unge.

Vi måste naturligtvis se till att vi har resurser att hjälpa föräldrar som har en svag ställning på arbetsmarknaden eller eljest befinner sig i en särskilt utsatt position.

Vad är det då vi gör? Jo vi river ner en välfärdsre-

form och får kvar en verksamhet som har mycket gemensamt med den gamla fattigvården. Den som får hjälp med barnpassning definieras som en person som har särskilt svårt att klara av sitt vardagsliv. I vår nit att göra en dygd av nödvändigheter underkänner vi också föräldrarnas möjligheter att själva avgöra om det bästa för barnet och familjen är att en förälder stannar hemma hos det sjuka barnet eller går till arbetet eller utbildningen.

Till saken hör naturligtvis också att vi plockar bort ett antal arbetstillfällen för en yrkesgrupp som de flesta kommuner har svårt att få arbete. Dessutom bidrar vi till minskad effektivitet genom att tvinga föräldrar som väl behövs på sina arbetsplatser att stanna hemma.

Ekonomien Anders Forsman, som vi socialcheferna haft och har ett fruktbart samarbete med, har sagt att enda sättet att lösa den sysselsättningskris som vi nu befinner oss i är att bygga färdig den offentliga sektorn. Observera uttrycket: Bygga färdig. Det gäller alltså inte att bygga ut verksamheten som inte har någon vettig funktion eller skapa jobb som inte behövs. Det gäller inte heller att behålla verksamheter som förlorat sin betydelse eller att avstå från att effektivisera verksamheten. Vi som talar för utbyggnad av den offentliga sektorn är inte motståndare till effektivisering.

Det gäller att bygga färdigt. Så länge inte alla barn har tillgång till en god barnomsorg och så länge inte samhället kan garantera alla äldre en trygg och stimulerande miljö är inte den offentliga sektorn färdigbyggd. Det är inte ett färdigt verk vi nu börjar riva ner, det är ett verk under uppbyggnad.

Det vore för mycket sagt att allt som nu händer är nedbrytande och destruktivt. Men det finns stora risker förknippade med den utveckling vi har just nu. Många av oss är faktiskt sysselsatta med att riva ner. Vi har inget annat val. En revolt på kommunnivå eller socialförvaltningsnivå skulle knappast vara meningsfull. Men i socialtjänstlagens anda bör vi naturligtvis peka på konsekvenserna. Vi behöver i varje fall inte vara så hjälpsamma att vi hävdar att det vi gör när vi avvecklar viktiga verksamheter är till gagn vare sig för de människor som i fortsättningen blir utan hjälp eller för de människor som även i fortsättningen kommer att få hjälp.